

K. Bjerke og H. Colding-Jørgensen: Statistik i Teori og Praksis. 1941. 208 Sider. Nyt nordisk Forlag.

Denne Bog, der i første Række er udarbejdet for at danne Grundlag for de to Forfatteres Undervisning i Statistik ved Handelshøjskolen i København, tilfredsstillende et længe følt Savn, idet der her for første Gang paa Dansk foreligger en afrundet Fremstilling af Metoderne for Tilvejebringelse og Bearbejdelse af talmæssige Iagttagelser, som ikke kræver, at Læseren allerede har nogen statistisk Træning eller møder med særlige matematiske Forkundskaber. Paa en forholdsvis beskeden Plads, godt og vel 200 Sider, er det lykkedes Forfatterne at bibringe Læseren en omfattende Indsigt i Anvendelsen af de sædvanligt forekommende statistiske Maalemetoder. Fremstillingen er holdt i et koncist og letfatteligt Sprog, og Tilegnelsen af Stoffet lettes ved en Række klare Eksempler. Bogens Plan er i det hele taget god og følger paa udmærket Maade de forskellige Afsnit sammen til en Helhed.

Efter indledningsvis at have fremsat en Række Betragtninger over, hvorledes et statistisk Materiale paa hensigtsmæssig Maade kan indsamles samt efter at have gjort opmærksom paa de Faldgruber, der knytter sig hertil, gaar Forfatterne over til at paavise, at det er nødvendigt at stille sig kritisk ved Vurderingen af Tal, og at man uden indgaaende Kendskab til det foreliggende Materiale og dets Sammensætning er udsat for at blive vildledt. Til Belysning heraf benyttes blandt andre det klassiske Eksempel med Gennemsnitsdødeligheden blandt Præster og Jernbanemænd. Taget under eet var disse to Grupperes respektive Dødelighed væsentlig større for Præsterne end for Jernbanemændene, og man vil derfor umiddelbart være fristet til at drage den Slutning, at det er en mindre risikabel Levevej at være Jernbanemand. Deler man derimod Materialet op i Aldersgrupper, viser det sig, at Præsterne indenfor hver Gruppe havde den mindste Dødelighed, og at Forklaringen paa deres summariske Overdødelighed er den, at der blandt Præsterne var forholdsvis flere ældre end blandt Jernbanefolkene.

Derefter gives der en Række Anvisninger paa, hvorledes man kan stille sit Materiale op i Tabeller og anskueliggøre det grafisk ved Kurver i et Koordinatsystem. Der synes dog at have været Grund til i dette Afsnit i højere Grad at have belyst, hvorledes en Tabel skal opstilles for saa letfatteligt som muligt at give Udtryk for det, man vil vise ved den; især for de flerdimensionale Fordelingers Vedkommende er en klar og hensigtsmæssig Opstilling af Talrækkerne af Betydning for Tilegnelsen af Resultaterne. Der savnes tillige en Omtale af de mangfoldige Muligheder, der findes for grafiske Fremstillinger af Tal og Størrelsesforhold udover de Bevægelser, der kan anskueliggøres ved Hjælp af Kurver.

I Bogens følgende Afsnit gaar Forfatterne over til en teoretisk Behand-

K. Bjerke og H. Colding-Jørgensen: Statistik i Teori og Praksis. 1941. 208 Sider. Nyt nordisk Forlag.

Denne Bog, der i første Række er udarbejdet for at danne Grundlag for de to Forfatters Undervisning i Statistik ved Handelshøjskolen i København, tilfredsstillende et længe følt Savn, idet der her for første Gang paa Dansk foreligger en afrundet Fremstilling af Metoderne for Tilvejebringelse og Bearbejdelse af talmæssige Iagttagelser, som ikke kræver, at Læseren allerede har nogen statistisk Træning eller møder med særlige matematiske Forkundskaber. Paa en forholdsvis beskeden Plads, godt og vel 200 Sider, er det lykkedes Forfatterne at bibringe Læseren en omfattende Indsigt i Anvendelsen af de sædvanligt forekommende statistiske Maalemetoder. Fremstillingen er holdt i et koncist og letfatteligt Sprog, og Tilegnelsen af Stoffet lettes ved en Række klare Eksempler. Bogens Plan er i det hele taget god og følger paa udmærket Maade de forskellige Afsnit sammen til en Helhed.

Efter indledningsvis at have fremsat en Række Betragtninger over, hvorledes et statistisk Materiale paa hensigtsmæssig Maade kan indsamles samt efter at have gjort opmærksom paa de Faldgruber, der knytter sig hertil, gaar Forfatterne over til at paavise, at det er nødvendigt at stille sig kritisk ved Vurderingen af Tal, og at man uden indgaaende Kendskab til det foreliggende Materiale og dets Sammensætning er udsat for at blive vildledt. Til Belysning heraf benyttes blandt andre det klassiske Eksempel med Gennemsnitsdødeligheden blandt Præster og Jernbanemænd. Taget under eet var disse to Grupperes respektive Dødelighed væsentlig større for Præsterne end for Jernbanemændene, og man vil derfor umiddelbart være fristet til at drage den Slutning, at det er en mindre risikabel Levevej at være Jernbanemand. Deler man derimod Materialet op i Aldersgrupper, viser det sig, at Præsterne indenfor hver Gruppe havde den mindste Dødelighed, og at Forklaringen paa deres summariske Overdødelighed er den, at der blandt Præsterne var forholdsvis flere ældre end blandt Jernbanefolkene.

Derefter gives der en Række Anvisninger paa, hvorledes man kan stille sit Materiale op i Tabeller og anskueliggøre det grafisk ved Kurver i et Koordinatsystem. Der synes dog at have været Grund til i dette Afsnit i højere Grad at have belyst, hvorledes en Tabel skal opstilles for saa letfatteligt som muligt at give Udtryk for det, man vil vise ved den; især for de flerdimensionale Fordelingers Vedkommende er en klar og hensigtsmæssig Opstilling af Talrækkerne af Betydning for Tilegnelsen af Resultaterne. Der savnes tillige en Omtale af de mangfoldige Muligheder, der findes for grafiske Fremstillinger af Tal og Størrelsesforhold udover de Bevægelser, der kan anskueliggøres ved Hjælp af Kurver.

I Bogens følgende Afsnit gaar Forfatterne over til en teoretisk Behand-

ling af statistiske Fordelingen, og de forskellige Typer af disse omtales. Hovedvægten er naturligt lagt paa de eendimensionale Fordelinger, d. v. s. Fordelinger af et Iagttagelsesmateriale efter eet bestemt Kendetegn. En Række Eksempler paa disse Fordelinger letter Læserens Forstaaelse af Betydningen af de Maaltal, som anvendes til Karakteristik af Materialet, nemlig Middeltallet eller Gennemsnittallet, Spredningen i Materialet (Middelfejl) og Skævheden i Iagttagelsernes Fordeling omkring Gennemsnittet.

For at naa frem til en Klarlæggelse af Binomialloven og den typiske Fordelingslov, som spiller saa stor en Rolle for Karakteristik af statistiske Iagttagelsesrækker, er der indskudt et Afsnit om Sandsynlighedsregningen. Ved Hjælp af Forsøg med Kast med Mønter forklares Begrebet Sandsynlighed, og Sandsynlighedsregningens Hovedsætninger gennemgaaes.

Disse Afsnit er vel den Del af Bogen, der er vanskeligst tilgængelig for Læseren, men der kan næppe gives en kortere og klarere Fremstilling end den foreliggende for at gøre Læseren fortrolig med, hvad der forstaaes ved »det ventede Antal« og Middelfejlsbegrebet.

I det følgende Afsnit under Overskriften »Forbundne Iagttagelser. Korrelation« behandles de todimensionale Fordelinger. De hertil fremdragne Eksempler og grafiske Fremstillinger giver det nødvendige til Forstaaelsen af Betydningen af to Talrækkers indbyrdes Korrelation, og Beregningen af Korrelationskoefficienterne er klarlagt, saa det sikkert vil forstaaes uden Vanskeligheder.

Bogens næste Afsnit er kaldt »Teori og Praksis«. Det er for saa vidt et vigtigt Kapitel, som Læseren her gennem Fremlæggelse af praktiske Eksempler faar Indblik i Anvendelsesomraaderne for de i de foregaaende Kapitel udviklede Teorier for Beregning af Hyppigheder og Sandsynligheder, og den Hjælp, der opnaas ved gennem Middelfejlsberegninger at maale Iagttagelsernes Spredning i Fordelingen. Desuden vises her, hvorledes man kan afgøre, om Forskellen mellem to fundne Hyppigheder er væsentlig eller kan betragtes som tilfældig ved at maale Forskellen i Hyppighed med Middelfejlen paa Forskellen. Man kunde ønske, at Bogen, specielt i dette Kapitel, var forsynet med Øvelsesopgaver, saa Læseren derved fik Mulighed for at efterprøve, om han havde forstaaet det praktiske Anvendelsesomraade for Sandsynlighedsregningen og Middelfejlsbegrebet i Statistiken. Den specielle Regneteknik, der knytter sig hertil, vilde derved tillige hurtigere tilegnes af Eleven.

Under Overskriften »Nogle specielle statistiske Metoder« følger derefter et Kapitel, i hvilket der er gjort Rede for Opstillingen af Standardberegninger, Indekstal og Tidsrækker. Redegørelsen er ret summarisk, men vil sikkert være tilstrækkelig til en første Orientering i, hvad disse Metoder gaar ud paa, og i hvilke Tilfælde de med Held vil kunne anvendes. De omhandlede Metoder er dog, som Forfatterne ogsaa gør opmærksom paa, langt fra udtømmende; der savnes saaledes desværre en Fremstilling af Interpolations- og Udjævningsmetoderne. En kortere Omtale af disse vilde være af Værdi for Læseren. Det følgende Kapitel »Partielle og repræsentative Tællinger« burde vel rettelig være indføjet som en Underafdeling af det foregaaende Kapitel, idet en partiel og en repræsentativ Tælling jo ogsaa maa betragtes som specielle statistiske Metoder. Naar dette ikke er sket, er Aarsagen vel den, at der ret udførligt er gjort Rede for,

hvilke Principper man bør gaa frem efter ved Udvælgelsen af et repræsentativt Materiale. Stoffet vilde dog sikkert have været interessantere for den handelsvidenskabelig Studerende, saafremt man som Diskussionsmateriale havde benyttet et markedsanalytisk Problem i Stedet for et vanskeligt Eksempel fra den officielle Landbrugsstatistik.

I Bogens Slutningskapitel behandles nogle specielle Problemer, der er forbundne med Statistikens Anvendelse indenfor Forsikringsvæsenet, herunder Beregning af Sandsynligheden for Forsikringsskadens Indtræden (Skadeshypigheden) og Bestemmelse af Nettopræmiens Størrelse.

Sammenfattende kan det siges, at den foreliggende Bog udfylder sin Mission som Lærebog i Statistik for Handelshøjskolens Studerende, ligesom den har rige Muligheder for at være til praktisk Nytte for alle andre, der for at følge med i Udviklingen betjener sig af Statistiken og dens Resultater.

Johs. Nielsen.

C. Helkett: Opgørelsen af den skattepligtige Indkomst til Staten. 2den Udg. 1941. 223 S. Gads Forlag.

Kontorchef ved Landsskatteretten, cand. jur. C. Helkett, afsluttede i Oktober i Fjor 2den ændrede og betydeligt udvidede Udgave af sin Bog: »Opgørelsen af den skattepligtige Indkomst til Staten«. Grundlaget for denne Udgave danner de Forelæsninger om Indkomstbeskatning til Staten, som Kontorchef Helkett i Juni 1937 paa Opfordring fra Dansk Handels- og Kontormedhjælperforbund holdt paa Forbundets Kursus paa Karlslunde Strand. Efter Kursus'et blev Helketts Noter til disse Forelæsninger trykt i Manuskriptform og vakte almindelig Interesse; det er disse Noter, som nu udgives i åjourført Skikkelse, »forsynet med Henvisninger til Landskatterettens Afgørelser op til Dato og til Ligningsdirektoratets Resolutioner og Cirkulærer«, som det hedder i Forordet.

Desværre er Tiderne i Øjeblikket saadan, at en Bog om Skatteopgørelser ikke ret længe ad Gangen kan bevare Aktualitetens Friskhed, og saaledes ogsaa her: Bogen var allerede paa flere Punkter forældet, før den naaede at komme i Handelen. Reglerne om ekstraordinære Afskrivninger paa Tørveanlæg og Gasgeneratorer naaede netop at komme med; men der staar intet om den skattemæssige Behandling af Husejeres Udgifter til Mørklægning, Udgifter til Sikringsforanstaltninger mod Luftangreb (Indretning af Beskyttelsesrum) eller om Udgifter i Anledning af den ekstraordinære Brændselssituation. De mange komplicerede Problemer, der er opstaet for Tysklandsarbejdere og for Søfolk, der ikke kan komme i Forbindelse med Danmark, findes ikke behandlede. Der er siden Udgivelsen kommet nye Regler om visse Skovejeres Indtægt ved Merhugst (Skattedepartementets Cirkulære af 1. Juli 1941), Lov Nr. 112 af 18. Marts 1941 ændrede bl. a. Reglerne om Beregning af Merindkomstskat, og Lov Nr. 282 af 30. Juni 1941 om Begrænsning af Udbytte m. v. har med nogle Ændringer forlængt Loven af 30. Maj 1940 et Aar.

Men alt dette kan naturligvis ikke bebrejdes Kontorchef Helkett, da jo enhver Forfatter, der behandler aktuelle Emner med stadigt skiftende Regler, er udsat for, at hans Værk hurtigt forældes.